

ALLAH'A KARŞI GELMEKTEN SAKININ*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak Televizyon izleyicileri ve Ak Radyo dinleyenleri! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Cenâb-ı Hak Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri, dünya ve ahiretin hayırlarına cümlelerinizi erdirdi, gönüllerinizin muradlarını versin... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun...

Bugünkü tefsir sohbetimizde, Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 63, 64, 65 ve 66. ayetlerini konu edineceğiz. Önce ayetlerin metinlerini okuyalım. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahim:*

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمْ الطُّورَ خُذُوا
مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

(البقرة: ٦٣)

(*Ve iz ehaznâ mîsâkaküm ve rafa'nâ fevkakümü't-tûr, huzû mâ âteynâküm bi-kuvvetin ve'zkrû mâ fîhi lealleküm tettekûn.*)
(Bakara, 2/63)

ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ
وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ

(البقرة: ٦٤)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

(Sümme tevelleytüm min ba'di zâlik, felev lâ fadlu'llâhi aleyküm ve rahmetühû leküntüm mine'l-hàsirîn.) (Bakara, 2/64)

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ
فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ

(البقرة: ٦٥)

(Ve lekad alimtümü'llezîna'tedev minküm fi's-sebti fekulnâ lehüm kûnû kıredeten hâsiîn.) (Bakara, 2/65)

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا
وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ

(البقرة: ٦٦)

(Fecealnâhâ nekâlen limâ beyne yedeyhâ ve mâ halfehâ ve mev'izaten li'l-müttakîn.) (Bakara, 2/66)

a. Ahdinize Uyun, Allah'a İtaat Edin!

Bu ayet-i kerimeler, daha önceki haftalar okuduğumuz, izahını yaptığımız, üzerindeki sohbet ettiğimiz konular gibi. Yâni İsrâiloğulları'na, yahudilere kendi tarihlerinden geçmiş olayları hatırlasınlar diye, hatırlatma yaparak onları iman etmeye, Peygamber Efendimiz'e uymaya davet eden ayetler cümlesinden. O şekilde devam ediyor konular. Aynı minval üzere aynı şekilde devam ediyor.

(*Ve iz*) *İz*; biliyorsunuz, “Hani bir zamanlar şöyle olmuştu ya, hatırlayın!” mânâsına bir edat. Çok geçti, artık biliyorsunuz.

(*Ehaznâ mîsâkaküm*) “Sizin mîsakinizi almıştım, almıştık.” Yâni, Allah-u Teâlâ Hazretleri İsrâiloğulları’ndan, yahudilerden misaklarını almıştı. Mîsak ne demek? Mîsak-ı Millî... M’den sonra gelen i harfi uzun; *misak* değil, *mîsak*... Peltek *se* ile ve *kaf* ile. Sıkı sıkı sözleşip anlaşmak mânâsına. Öyle karşılıklı bir konu üzerinde konuşup, konuyu bir sonuca bağlamak ve anlaşmak demek mîsak. Ahd ü mîsak etmek, anlaşma yapmak mânâsına geliyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri, İsrâiloğulları’na peygamber gönderip kitap indirince, onlardan söz almıştı Mûsâ AS Mısır’dayken. Denizi geçtikten sonra, Firavun boğulduktan sonra, tekrar o anlaşmayı yenilemişti. Onlar tabii, kendilerine gönderilen Mûsâ AS’a itaat edecekler, emrini tutacaklar. Çünkü Allah’ın elçisi, Allah’ın peygamberi... Onun buyruğuna göre, bildirdiklerine göre hareket edecekler, itaat edecekler.

Bu bütün peygamberler için böyle. Her peygamber kendisine itaat edilsin diye kavmine gönderilir. Gönderildiği kavmin kendisine itaat etmesi gerekir. Umumî hal ve ilâhi kural bu... Peygamber, boşuna konuşsun diye gönderilmiş değil, ciddî bir görevle gönderilmiş. Kendilerine peygamber gönderilenlerin de, bu ciddî görevi anlayıp ona tâbî olmaları lâzım!

“Ey yahudiler, sizin anlaşmanız... Hani siz söz vermiştiniz, biz bu anlaşmayı yapmıştık, sizden mîsak almıştık, söz almıştık, anlaşma almıştık ya onu hatırlayın!

(*Ve rafa'nâ fevkakümü't-tûr*) Ve Tûr'u sizin üzerinize yükseltmiştik.” Bu ne demek? Buradaki *et-tûr*, *elif-lâm*'lı geliyor. Yâni, belirli *tûr*. *Elif-lâm*, tarif edatı. O zaman, belirli *tûr* olduğu zaman Tûr-u Sînâ, yâni Mûsâ AS'a vahyin geldiği mukaddes Tûr- u Sînâ dağı. *Tûr*, Süryânice'de tabii genel mânâsıyla dağ demek imiş. Ama Tûr-i Sînâ artık özel isim olmuş oluyor. Mûsâ AS'a vahyin geldiği, o özel bölgedeki o dağ demek oluyor.

Genel mânâsıyla dağ sözüne, İbn-i Abbas RA'ın bir açıklaması var. Diyor ki:

“—Her dağa *tûr* denmez. *Tûr* denilen dağ, üzerinde ağaç olan, ağaçlı olan dağ demektir. Çıplak ise, ağaç bitmemişse, bitki yoksa ona *tûr* denmez.” Ağaçlı dağ mânâsına geldiğini, özet olarak açıklamış İbn-i Abbas RA.

Eğer *tûr*'dan kasıt bir dağsa, herhangi bir dağsa; olabilir, Tûr-i Sînâ ise; o da mümkün. Çünkü *elif-lâm*'lı gelmiş. O olabilir, o da olabilir.

“Size dağı yükseltmiştik.” Bu ne demek? Mûsâ AS Tûr-u Sînâ'da kendisine vahiy gelip, Allah'ın emirlerini levhalar üzerine yazıp, Benî İsrail'e getirdiği zaman; “Şu emirleri tutacaksınız, şunları yapacaksınız; şu günahlardan kaçacaksınız!” dediği zaman, Benî İsrail, bu yeni durum karşısında muhatap olanlar, yâni

Mûsâ AS'ın çevresindekiler tereddüt ettiler, durakladılar. Hiç olmazsa bir kısmı veya büyük çoğunluğu durakladı.

Duraklayınca, rivayet ediliyor ki: “Allah-u Teâlâ Hazretleri Cebrâil AS'a emretti, Cebrâil AS dağı onların üzerine kaldırdı. Yâni, neredeyse üzerlerine yıkılacak gibi, sanki gölge yapan bulut gibi, dağ onların üzerine geldi, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin emriyle, Cebrâil AS dağı tepelerine kaldırdı.

“—Allah'ın emrini tutacak mısınız? Peygamber'in kitabına tâbî olacak mısınız, yoksa Allah sizi helâk etsin mi?” diye bir durum ortaya çıktı.

Tabii o manzara karşısında, tepelerinde dağ üzerlerine yıkılacak halde, onun altında ezilecekler; o zaman:

“—Tamam söz verdik, söz veriyoruz, kabul ediyoruz, emirleri tutacağız, itaat edeceğiz!” dediler.

Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurdu ki: (*Huzû mâ âteynâküm bi- kuvvetin*) “Bizim size verdiğimiz şeyleri kuvvetle tutun!” *Huz, ehaze*'den geliyor, tut demek. *Huzû cemî*, siz tutunuz demek.

“Kuvvetle tutunuz!” Bundan maksat, yâni itaat ederek, ciddiyetle tutun... Böyle çeşitli kelimelerle karşılığını söylemişler. “Tevrat'ı itaat ederek, içindekilerle amel ederek, ahkâmına uyarak, ciddiyetle, böyle aşk ile, şevk ile tutunuz!” diye emretmişti Allah-u Teâlâ Hazretleri.

(*Ve'zkrû mâ fîhi*) “Ve onun içindekileri hatırlayınız!” Yâni, “Okuyunuz, böylece unutmayınız, hatırınızda kalsın, gönlünüze yerleştiriniz, mûcebince amel ediniz! (*Lealleküm tettekùn*) Tâ ki, ola ki, böyle yaptığınız takdirde Allah’ın azâbına uğramaktan sakınasınız, kurtulasınız, korunasınız.”

Biliyorsunuz, *ittikà-yettakî*; insanın bir tehlikeden, bir belâdan, bir hasardan kendisini koruması demek. (*Lealleküm tettekùn*) “Tâ ki, bir zarardan korunasınız.” Yâni, “Bu Tevrat’ı okuyup ahkâmına uyacak mısınız? Uyarsanız kurtulursunuz; uymazsanız Allah’ın kahrına, gazabına uğrar, helâk olursunuz. Helâktan kurtulmak için, içindekileri iyice aklınızda tutun, unutmayın, okuyun; okuduklarınızla da amel edin ve böylece azaba uğramaktan, Allah’ın kahrına, gazabına uğramaktan korunun!” demek.

Ya da *ittikà*; sâlihâne hareket ederek, günahlardan, haramlardan kaçınarak, ibadetlerini yaparak ömür sürdü mü, insan ahiret azabından korunmuş oluyor. O da bir korunma... Yâni, Allah’ın ahiretteki azabından korunmuş oluyor. Müttakî insan böylece Allah’ın sevdiği iyi, dindar kimse oluyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin müttakî kimseleri sevdiğine dair, Kur’an-ı Kerim’in ilerideki ayet-i kerimelerinde çok müjdeler gelecek, teşvikler gelecek:

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ

(التوبة: ٤)

(*Inna'llàhe yuhibbü'l-müttakîn*) “Allah müttakîleri sever.” (Tevbe, 9/4)

أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

(البقرة: ١٧٤)

(*Enna'llàhe mea'l-müttakîn.*) “Allah müttakîlerle beraberdir.” (Bakara, 2/194)

وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

(القصص: ٨٣)

(*Ve'l-âkıbetü li'l-müttakîn*) “Hüsnü âkıbet, iyi sonuçlara ulaşmak, dünyadan başarıyla ömrü tamamlayıp, ahirete böyle iyi kul olarak gitmek, müttakîler içindir.” (Kasas, 28/83)

وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا

وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ

(الطلاق: ٢-٢)

(*Ve men yettakı'llàhe yec'al lehû mahracâ. Ve yerzukhü min haysü lâ yahtesib*) “Müttakıyâne hareket eden, ibadetleri yapıp, günahlardan sakınıp, Allah'ın böyle sevdiği kulu olan kimselere, Allah sıkıntılardan kurtuluşlar, çıkışlar ihsan eder. Ve ummadığı yerlerden, hiç tahmin etmedikleri anlarda, zamanlarda onları çeşitli nimetlerle rızıklandırır, çeşitli lütuflara erdirir.” (Talak, 65/2-3) diye çok müjdeler var.

Yâni, Allah'ın emirlerini tutarsa insan müttakî kul olur. O zaman da çok lütuflara erer. Bu mânâyâ da geliyor.

Tabii her kavim peygamberini dinleyecek, kendisine gönderilen kitabı okuyacak, ahkâmına uyacak, Allah'ın rızasını, sevgisini kazanacak, dünyada ahirette hayırlara nail olacak. Bu kitaplar onun için indiriliyor. Yâni boş sözler değil, mâlâyâni değil, fayda vermeyen şeyler değil. İnsanlar için faydalı, yol gösterici ve uyulması gereken emirler.

“Tâ ki takvâ ehli olasınız, müttekî kul sıfatına hâiz olasınız.” demek de olabilir. “Tâ ki Allah'ın böyle yapmadığınız takdirde, size gelecek azabından, gazabından korunasınız.” mânâsına, onlar için söylenmiş de olabilir. İkisine de mânâ açık.

b. Sözüñüzden Döndünüz, Allah Tevbenizi Kabul Etti

ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ
وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ

(البقرة: ٦٤)

(Sümme tevelleytüm min ba'di zâlik) Tevellâ; sözü vermesine rağmen arkasını dönüp, sırtını dönüp, yan çizmek, gitmek demek. Biz yan çizmek diyoruz, yan tarafa doğru gitmek diyoruz. Dönüp arkasına gitmek, yâni verdiği sözden dönmek mânâsına.

“Sonra siz ey yahudiler, bu gibi mucizeleri gördünüz, tepenize böyle dağ yıkılacak bir hale geldi, ondan sonra söz de verdiniz. Ama böyle söz verdiğiniz halde yine döndünüz.”

(Felev lâ fadlu’llâhi aleyküm ve rahmetuhû)
“Eğer Allah’ın size fazl ü keremi olmasaydı, acıması ve rahmeti, merhameti olmasaydı; *(le küntüm mine’l-hàsirîn)* o zaman hüsrana, yâni ziyana, zarara uğrayanlardan olurdunuz. Eğer Allah-u Teâlâ Hazretleri, bu yaptığınızdan dolayı size rahmetini kesseydi ve fazlını esirgeseydi, vermeseydi; o zaman dünyada, ahirette ziyana uğrardınız.” (Bakara, 2/64)

Allah-u Teâlâ Hazretleri hilim sahibi olduğundan, halîm olduğu için, *(halîmen gafurâ)* afv u mağfiret edici olduğundan; günahkâra birden cezayı vermeyip, hilim ile, halimlikle, halim selim muamele ettiğinden; tevbe ederse affına fırsat olsun diye, cezayı birden indirmediğinden, onlara peygamberler gönderdi. Onlara tevbe ettikleri zaman, “Yok, artık siz suç işlediniz, ben sizin tevbenizi kabul etmiyorum, ceza mutlaka gelecek!” demedi.

Tevbesini kabul etmesi de Allah’ın bir lütfudur, fazlıdır. Çünkü insanlar suç işleyince cezaya müstehak oluyorlar. Ama Allah-u Teâlâ Hazretleri tevbe edenlerin tevbesini kabul ettiğinden; ve bir de yanlış yolda olanların yanlış yoldan doğru yola gelmeleri için, Benî İsrail’e Mûsâ AS’dan sonra nice peygamberler de gönderdi. Yâni, eğer başka peygamber göndermese; hatalarına devam

ederler, Allah'ın gazab ettiğini anlayamazlar, gazabının şiddetini bilemezler. Tekrar tekrar peygamberler gönderdi.

Bir de ahir zaman peygamberi Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'i de gönderdi ve o andaki yahudilere hitap ediyor:

“—Bakın, işte tarihinizde böyle şeyler olmuştu. Bak bunları yapmayın, bunlardan ibret alın, hak yola gelin, Allah'ın rızasını kazanın!” diyor.

Bunların hepsi de Allah'ın rahmeti, fazlı. “Eğer böyle olmasaydı, (*leküntüm mine'l-hàsirîn*) muhakkak ziyana uğrayanlardan olurdunuz.” *Le te'kid için geliyor. Yâni, “Allah'ın gazabı gelirdi, siz de mahvolurdunuz, dünya ve ahiretiniz perişan olurdu, hüsrana uğrardınız.”* buyuruyor Allah-u Teâlâ Hazretleri.

Muhterem kardeşlerim, burada Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerini hatırlayarak hatırlatmayı yapalım:

“Bir kul günah işlediği zaman tevbe ederse günahını affediyor.

Yâni günahkârlara tevbe imkânı var, tevbe kapısı var. Tevbe ederse, dönerse, afv u mağfiret ediyor. Ama tevbe etmezse, günahıta ısrar ederse; o zaman cezası gelir.”

Hadis-i şeriflerde bildiriliyor ki: “Bir kul bir günah işlediği zaman, hani omuzlarında sevaplarını günahlarını yazan hafaza melekleri var her kişide. Sağdaki melek sevapları yazıyor, soldaki melek günahları yazıyor, kaydediyor, tesbit ediyor.

إِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

(الجاثية: ٢٩)

(*Innâ künnâ nestansihu mâ küntüm ta'melûn.*)
[Çünkü biz, yaptıklarınızı kaydediyorduk.]
(Câsiye, 45/29)

Kulların her işi, Allah tarafından böylece tesbit edilmiş oluyor. Bu tesbitte sağdaki melek soldakinin fevkinde, amiri, mâfevki olduğu için, “Yazma!” diye emreder. O da bir müddet günahı yazmaz. Yâni, “Tevbe ederse yazılmayacak deftere...” diye böyle müjdeler var.

Kul tevbe ettiği zaman, Allah-u Teâlâ Hazretleri de çok memnun olur, tevbekârları sever. Allah-u Teâlâ Hazretleri Gaffâru’z-zünûb’dur, günahları mağfiret eder, affetmeyi sever. Afûv’dur, Kerîm’dur, Settâru’l-uyûb’dur, ayıpları setreder. Lütfuyla muamele eder, yapılan bir iyiliği kat kat mükâfatla mükâfatlandırır. On misli, yetmiş misli, yedi yüz misli, yetmiş bin misli, bi-gayri hisâb mükâfatlar verir. Bunların hepsi Allah’ın fazl u keremi. Yeter ki kul düşünsün, hizaya gelsin, hatasını anlasın, iyi bir kul olsun... Eski hatalarına, günahlarına pişmanlık duysun. Bir daha yapmamaya azm ü cezm ü kasd eylesin.

“—Pekiye hocam... Ben böyle bir tevbe yapmıştım da, ondan sonra kendimi tutamadım, nefsim hakim olamadım, yine günah işledim.” diye sorsa birisi.

“—Yine tevbe et, yine tevbe et, yine kabul eder Allah...”

Yâni, tevbe oyuncak değil ama, ihlâsla tevbe edip yine bir hata işlemiş olur ama, artık iş bitmiş olmuyor, yine tevbe imkânı vardır, Allah-u Teâlâ Hazretleri senin niyetine göre, içinin temizliğine göre, pişmanlığının samimiyetine göre, kuvvetine göre yine afv u mağfiret eder.

Bunlara da, rahmetinin icabı olarak bu eski kavimlere de, çeşit çeşit hataları yapmalarına rağmen, sözlerinde durmamalarına rağmen; Allah-u Teâlâ Hazretleri hem tevbe ederlerse, tevbesini kabul etmek suretiyle affediyor, hem de tekrar tekrar peygamberler göndererek, düzelmeleri için her türlü lütfunu tamamlıyor.

Bütün bunlara rağmen düzelmiyorsa bir kul, o zaman Allah-u Teâlâ Hazretleri:

وَمَا أَنَا بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ

(ق: ۲۹)

(*Ve mâ ene bi-zallâmin li'l-abîd*) “Ben kullarıma zulmedici değilim!” (Kaf, 50/29) buyuruyor. Kullar kendilerini perişan ediyorlar, kendilerine zarar veriyorlar ve kendileri yanlış hareketlerinden dolayı cehennemi hak edip, cehennemi boyluyorlar.

Onun için, bu ayetlerden bizim de alacağımız çok dersler vardır. Her ne kadar yahudilere hitab etmiş, onlara hatırlatma yapmışsa da... Biz de Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne söz vermedik mi;

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا

عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

(Eşhedü en lâ ilâhe illa'llâh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû.) dedikten sonra, “Kur'an'a uyacağım, Peygamber SAS Efendimiz'in yolunda yürüyeceğim, sünnetine tâbi olacağım, bid'atlardan uzak duracağım, haramlardan uzak duracağım!” diye. Tabii bu ayetler bizim için de bahis konusu. Söz verdikten sonra, bizim de sözümüze sadık, sözümüzün eri insanlar olmamız lâzım ve Allah'ın emrini tutmamız lâzım! Allah'ın emirlerine itaat etmemiz lâzım!..

Tabii emirleri neler?.. Emirleri işte Kur'an-ı Kerim, işte tercümeleri, işte tefsirler, işte çeşit çeşit imkânlar... Tatlı tatlı bu konuları anlatan hocaefendiler, müftü efendiler, vaiz efendiler, çeşit çeşit imkânlar var. Ama insanın ne yapması lâzım?.. Duyduğunu uygulaması lâzım! Duyunca kendini toparlaması lâzım!..

Şimdi bizim bu ahir zaman müslümanlığı, zamâne müslümanlığı ile, Peygamber Efendimiz'in zamanındaki insanların müslümanlığı, yâni sahabe müslümanlığı arasındaki fark nedir?.. Onlar bir şeyi duyunca hemen uygularlardı. Uygulamadıkları zaman, birbirlerini de ikaz ederlerdi:

“—Sen Allah'ın emrine rağmen niye böyle yapıyorsun? Toparla bakayım kendini, uy bakalım Allah'ın şu emrine!” derlerdi, birbirlerini ikaz ederlerdi.

Bizimle onların farkı, bu zamanın müslümanları ile o zamanın müslümanları arasındaki fark: Duyduğunu ihlâsla hemen uygulamaya geçmek...

Şimdi bu devrin insanları böyle yapmıyor, duyuyor yine bildiği yolda yürüyor. Yine günahları işlemeye devam ediyor. Yine ibadetlerden geri duruyor. Konuştuğun zaman söylüyor:

“—Vallâhi hocam, kusurluyum, biliyorum, sen haklısın. Yapmam lâzım ama, işte yapamıyorum.” diyor.

Zor geliyor, şeytan yaptırtmıyor. Tabii o zaman ne olur: (*Le küntüm mine'l-hàsirîn.*) Allah'ın fazl u keremi olmazsa, Allah'ın fazl u keremi geldiği halde insanlar uyanmazsa, o zaman hüsrana uğrarlar.

Hüsrana uğramak ne demek?.. İş bittiği zaman; eyvah, bir de baktı ki sonuç aleyhinde, çok fenâ, mahvoldu. Sonra ahiretin hüsrânı dünyanın hüsrânına da benzemez. Dünyada insan, bir zarar eden işten iflas eder. Öteki işten bir kazanır, ilk zararını bile telafi eder, daha iyi bir duruma gelebilir. Yâni ne yapalım, ömür oldukça ümit de olur, imkânlar da olur, bu hayat böyledir. Bazen zarar, bazen kâr...

Senenin bazı günlerinde müşteri olmaz, bazı günlerinde çok müşteri olur. Derken insanlar geçinir gider. Yâni Allah'ın verdiği rızık kendilerine gelir. Ama ahirette hesap görüldüğü zaman, mahkeme-i kübrâ bittiği zaman hüsrana uğramışsa, o zaman artık telâfi edilecek bir şey yok. O zamanki pişmanlığın faydası yok.

شَرُّ النَّدَامَةِ يَوْمُ الْقِيَامَةِ

(القضاعي عن عقبه بن عامر)

(*Şerrü'n-nedâmeti yevmü'l-kıyâme*)¹
“Pişmanlığın en kötüsü kıyamet günündeki pişmanlıktır.” Çünkü, artık fayda etmiyor bu pişmanlık.

Bizim de böyle kendimizi toparlamamız lâzım!
“Allah yahudilere böyle söylüyor.” deyip gitmememiz lâzım! Yahudilere söylüyor ama, “Sana söylüyorum kızım, sen anla gelinim!” gibi, herkesin üzerine düşen şeyi anlaması ve görevi yapması lâzım !..

c. Cumartesi Yasağına Uymayanların Akıbeti

65. ayet-i kerime:

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ
فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ

(البقرة: ٦٥)

¹ Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.II, s.269, no:1337; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.371, no:3659; Ukbetü'bnü Âmir RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.296, no:35694; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.343, no:702; Zeyd ibn-i Hâlid el-Cühenî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1367, no:43587, 43595, 44391; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.527, no:1541.

(*Ve lekad alimtümü'llezîna'tedev minküm fi's-sebti fekulnâ lehüm kûnû kıredeten hâsiîn.*)
(Bakara, 2/65)

“Siz çok iyi biliyordunuz ey yahudi cemaati! Sizden cumartesi gününün ahkâmını çiğneyen, cumartesi gününün ahkâmına uymayanları çok iyi biliyordunuz. Onların başlarına neler geldiğini kitaplar yazmış, okumuştunuz, çok iyi biliyordunuz, bildiğiniz bir husus bu.”

Ne olmuş onlara: (*Fekulnâ lehüm*) Onlar cumartesi gününün ahkâmına riayet etmeyince, Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki: “Ben onlara emrettim ki, buyurdum ki: (*Kûnû kıredeten hâsiîn*) ‘Sefil, tard edilmiş, hor maymunlar olun!’ buyurdum onlara.”

Şimdi bu bir önemli olaydır. Yahudilerin kavmî, dînî tarihlerinde mühim bir olaydır. Kendi kitaplarından da bildikleri bir olay... (*Ve lekad alimtüm*) “Siz biliyordunuz, bildiğiniz bir husustu.” deniliyor.

Dâvud AS'ın zamanındaki bir olay bu. “Dâvud AS zamanında, Allah-u Teâlâ Hazretleri yahudilere bizim cuma günümüz gibi, kitapların yazdığına göre, cuma gününde iş yapmamayı, ibadete devam etmeyi; cuma gününü Cenâb-ı Hakk'a güzel kulluğa, dini vazifeleri yapmaya tahsis etmelerini emretti. Onlar onu cumartesi gününe kaydırды.” deniliyor. Dinler tarihi kayıtlarında böyle bildiriliyor.

Cumartesi günü ibadete tahsis edecekler, dünyevi iş ile uğraşmayacaklar. Haftanın altı gün uğraştıkları tamam, cumartesi günü ibadet

edecekler. Bu onların şeriatlarında, yâni dini ahkâmında, onlara ait bir hüküm. Cumartesi günü çalışmamaları lâzım, söz verdiler, emir böyle. Böyle teşekkül etti.

l'tedâ-ya'tedî; hududu aşmak, tecavüz etmek, öteye geçmek, sınırı çiğnemek demek. “Ama onlar cumartesi ahkâmının sınırını çiğnediler.”

Es-sebt, Arapça'da cumartesi gününe de denir, cumartesi gününün ahkâmına riayet etmek mânâsına da gelir. Yahudiler cumartesi gününün ahkâmına riayet edecekler, o günü ibadetle geçirecekler. Ama o ahkâma uymayıp, o sınırı çiğnediler, o ahkâmı çiğnediler. Onlara ne dedi Cenâb-ı Hak?.. Ne dediğini buyuruyor burada: “Siz maymunlar olun!” dedi. *Kıred* maymun demek, *kıredeten* onun çoğulu. “Siz maymunlar olun!” buyurdu.

Hasiîn, *husû* masdarından, tard edilmek, bir de hor olmak mânâsına geliyor. *Hâsiîn* onun çoğulu oluyor. Yâni “Tard edilmiş, Allah'ın rahmetinden koğulmuş, men edilmiş, böyle perişan, sefil, hor, aşağı kimseler halinde, maymunlar olun!” buyurduk. Tabii böyle buyurunca, onlar öyle oldular.

Böyle maymun olmaları acaba hakîkten midir, yoksa mecâzen midir? Yâni hakîkten şekilleri değişti, kuyruklu, tüylü maymun haline mi geldiler, yoksa gönülleri maymun gibi mi oldu?..

Çünkü, Allah'ın emrine şeklen uyup da, aslında asi olmak... Yâni, maymun da insan gibi, işte şekli benziyor biraz ama, maymun insan değil.

“Suçun cinsine göre ceza verildiğinden, Allah da onları hakîkaten o hale mi getirdi; yoksa gönülleri öyle bir duruma mı geldi, mânevî bakımdan mı maymunlaştılar?” diye, iki rivayet var bu hususta.

Rivayetlerden birisi: “Allah-u Teâlâ Hazretleri bunları maymun haline getirdi.” Buna *mesh* deniliyor, yâni keskin hı haliyle. Eğer noktasız ha ile olsa, mestlerin üzerine meshetmek, elleriyle şöyle sürmek mânâsına gelir. Ama hı ile olunca, *mesh*, şekil değiştirmek, Allah’ın bir varlığın şeklini başka bir varlık şekline döndürmesi demek.

“*Mesh* olayı hakîkaten olmuştur.” diye rivayetler var. Hatta bu hususta anlatacağım olay, Kızıldeniz kenarında Eyle denilen bir şehirde, veyahut onun yakınındaki Medyen denilen şehirde Dâvud AS’ın zamanında olmuş. Bu belde deniz kenarında... İşte geçimleri her halde denizcilik, balıkçılık olabilir. Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin hikmeti, cumartesi günü balıklar denizlere çok gelir, hatta burunlarını çıkartırlarmış, kaynaşırlarmış. Ama cumartesi günü balık tutmak yok, çalışmak yok, avlanmak yok... Yâni, dinlerinin emri böyle. Başka günler görülmezmiş.

Tabii bunları böyle yapan kim?.. Cenâb-ı Hak. Cenâb-ı Hak kulları, “Bakalım sözlerinde duracaklar mı, iyi kulluk yapacaklar mı; yoksa ahkâmımı çiğneyecekler mi?” diye her kulu, yâni sizleri bizleri de, hepimizi her vesileyle, her zaman imtihan eder.

Bu dünya imtihan dünyasıdır. İmtihan dünyası olduğu için, insanlar daima imtihan olurlar. Bu zamanın insanları da, sizler de, bizler de her an imtihan oluruz.

Bunun imtihan olduğunu bilip, uyanık olanlar, imtihanın karşısında, “Bu bir imtihandır!” deyip, Cenâb-ı Hakk’ın rızasına uygun hareket edenler, sevap kazanır, imtihanı başarır, iyi bir sonuca ulaşır. İmtihanı başaramayanlar da ne olur?.. Tabii başarısız olur, cezaya uğrar, kaybeder.

Cumartesi günü balıklar geliyor, başka günler gelmiyor... Cumartesi geliyor, başka günler gelmiyor... Ne yapmış bu ahali?.. Bu ayet-i kerimede işaret edilen yahudi topluluğu ne yapmışlar?.. Bunları tabii yahudi kitapları da yazıyor. Peygamber Efendimiz’in zamanındaki yahudilerin de bildikleri bir olay. Hatırlatma bu...

Ne yapmışlar?.. İki rivayet var. Bir: Ağları ve saireleri, balık tutmaya mahsus şeyleri kurmuşlar, germişler ağları, ipleri... Cumartesi günü yakalanmış balıklar. Ondan sonra, pazar günü toplamışlar. Yâni, “Biz cumartesi çalışmadık.” demiş oluyorlar. Tabii bu bir hile oluyor. Allah’ın emrini tutmamış oluyorlar. Zahiren tutmuş gibi oluyor ama, aslında tutmamış oluyor. Tutmadığını işaret ediyor. Çünkü, Cenâb-ı Hak kabul etmedi.

Bir rivayete göre böyle ağlarını, düzenlerini kurup, tedbir alıp, cumartesi günü hemen balıkları yakalamaya kalkışmışlar.

Bir rivayete göre de, denizin kenarından kanallar kazıp, hendekler kazıp, içeriye büyük çukurlar, göletler kazmışlar. Büyük deniz, şiddetli dalgalar var. Dalgaların cumartesi günü çarpmasıyla getirdiği o çok balıklardan, bu kazdıkları kanallardan o geniş gölete gelenleri, ondan sonraki gün, yâni cumartesi geçince toplamışlar.

İlk önce bunu bir şahıs yapmış. Sonra ötekiler bakmışlar ki, balık kokuları geliyor. Nereden oluyor filân derken bu hileyi, ahkâmı çiğneme hilesini hepsi yapmaya başlamışlar. Ondan sonra bakmışlar ki, ceza filan gelmiyor, bu işi alenî yapmaya başlamışlar. Cumartesi ahkâmını çiğnemeye başlamışlar.

Bu durumda, şehrin ahalisinden yetmiş bin kişiydi diyorlar. Tabii Allah bilir rakamları ama, kitaplar böyle teferruat veriyorlar.

Bu şehirde yaşayan insanların bir kısmı bu işi işlemişler, yâni cumartesi günü çalışmayın denildiği halde çalışmışlar. Çalışarak ahkâmı çiğnemişler. Günah işlemiş oluyorlar, Allah'ın emrini tutmamış oluyorlar.

Bir kısmı bu işi yapmamış. Bir kısmı yapmamış, bir de yapanları ikaz etmişler. Vaaz etmişler, nasihat etmişler:

“—Bakın dinimizde bu haramdır, bu gûnahtır. Allah böyle cumartesi günü çalışmayın dedi. Siz işi hileye döktünüz. Allah'ın emrini tutmuyorsunuz, başınıza felaket gelir.” diye söylemişler.

Bu hususta, ilerideki ayet-i kerimelerde geniş teferruatlı anlatımlar gelecek yine.

وَاسْأَلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ

إِذْ يَعُدُّونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيَتًا

نُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ

لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبَلُوهُم بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

(الأعراف: ١٦٣)

(*Ves'elhüm ani'l-karyeti'lleti kânet hadırate'l-bahr, iz ya'düne fis-sebti iz te'tîhim hîtânühüm yevme sebtihim şürrean ve yevme lâ yesbitûne lâ te'tîhim, kezâlike neblûhüm bimâ kânû yefsükün.*) [Onlara, deniz kıyısında bulunan şehir halkının durumunu sor. Hani onlar, cumartesi gününe saygısızlık gösterip haddi aşıyorlardı. Çünkü cumartesi tatili yaptıkları gün, balıklar meydana çıkarak, akın akın onlara gelirdi; cumartesi tatili yapmadıkları gün de gelmezlerdi. İşte böylece biz, yoldan çıkmalarından dolayı onları imtihan ediyorduk.](A'raf, 7/163) ayet-i kerimesi geldiği zaman, oralarda daha geniş olarak konuşulacak.

Bazıları güzel nasihat etmişler. Ötekilerin bir kısmı da bu nasihat edenlere:

“—Yâ boş verin, bunlar laf anlamıyor?” demişler.

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِّنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا اللَّهُ مُهْلِكُهُمْ

أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا مَعذِرَةٌ

إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

(الأعراف: ١٦٤)

(*Ve iz kàlet ümmetün minhüm lime taizüne kavmen-ni'llàhu mühlikühüm ev muazzibühüm azâben şedîdâ*) “Allah’ın helâkine uğrayacak olan, Allah’ın helâk edeceği, şiddetli azaba uğratacağı bu insanlara boş yere, ne diye vaaz edip duruyorsunuz, niye nasihat edip duruyorsunuz? Bak dinlemiyorlar işte sizi, boş verin!” demişler.

Onlar da demişler ki: (*Kâlû ma’zireten ilâ rabbiküm ve leallehüm yettekün*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne bizden bir mâzeret olsun, ‘Yâ Rabbi! Bak biz hem yapmadık, hem de yapılmamasını söyledik. Bizi affet, biz suçlu değiliz.’” (A’raf, 7/164) Doğru olan bu... Öteki vaaz etmeyenlerin de durumu iyi değil.

Onların da sonradan cezaya uğradıkları, vaaz etmedikleri için felâkete uğradıkları bildiriliyor. Vaaz edenler kurtuluyor. Nasihat edenler, yâni hem iyi davranıp, hem de iyiliği yaptırmak için gayret edenler kurtuluyor. Bizim de böyle olmamız lâzım!..

d. İyiliği Emretme, Kötülüğü Engelleme Görevi

Bizim de Allah'ın sevdiği kul olmamız için, bir; iyi insan olmamız lâzım! Kendimiz şahsen kişi olarak, özel bir mesele, tamam dindarlık kişinin kendi özel meselesi ama, böyle olunca yetmiyor. Bundan sonra ikinci adım, insanın bir de, başkalarını da iyi insan yapmak için, gayret içinde olması lâzım!..

Peygamber Efendimiz geldi; “İyi bir peygamber olarak yaşayayım, iyi bir peygamber nasıl olur insanlar görsünler.” deyip gitmedi. Başka insanları da müslüman etmek için gayret etti, çalıştı, İslâm yayıldı, cihana yayıldı, okyanusları geçti, kıtalara yayıldı. Milyonlarca, milyarlarca müslüman insan var...

Şimdi İslâm'ın bir de yayılması, öğretilmesi, uygulanması için gayret göstermek lâzım! Hiç olmazsa söylemek lâzım!.. Yâni bir iyiliği fiilen yapmak lâzım, yaptırmak lâzım. Kötülüğü yapmamak lâzım, yapılmamasını söylemek lâzım ve engelleyebilirse kötülüğü de yaptırmamak lâzım!..

Bir adam öteki adamı dövüyor. Eğer babayiğitsen, döveni dövdürtmezsin. Şu Sırplar şu Arnavutlara saldırıyor. Babayiğitsen, bu mütecâvizi durdurursun, saldırtmazsın. Bunu yapamazsa, söylemesi lâzım insanın! Yâni hiç olmazsa, “Yapmayın, etmeyin, yanlışır!” diye hatırlatması lâzım! Söyleyen kurtulur. Söylendiği halde, anlatıldığı halde dinlemeyen, cezasını, belâsını bulur.

Burada bu nasihati dinlemeyen, cumartesi gününün dinî ahkâmını çiğneyenlerin, maymun haline geldikleri belirtiliyor. Ama bu maymun haline gelmek, şeklen maymun mu oldular?.. Evet. Bazı rivayetlere göre bunlar maymun hale geldiler.

Çünkü kavim ikiye ayrılmış Allah'ın emrini tutanlar, tutmayanlar... Hatta bunlar bölgelerini ayırmışlar şehirde, duvar yapmışlar. Surlarda ayrı kapı yapmışlar. İşte tutmayanların mahallesi, tutanların mahallesi, tutmayanların kapısı, tutanların kapısı... Sonra bir bakmışlar öbür taraftan kapıdan kimse çıkmıyor. Çıkmayınca, duvarın öbür tarafını delip baktıkları zaman, bakmışlar ki hepsi maymun şeklinde. Gençleri maymun, yaşlıları hıncır yâni domuz şekline girdi diye rivayetler var.

Onlara, “Biz size söylememiş miydik?” deyince onlar, böyle başlarını sallamışlar. “Evet söylediniz, ondan biz bu duruma geldik.” demişler diye anlatılıyor.

Bazı alimler de, “Bu gönüllerinin maymunlaşması, içlerinin maymunlaşması. Sûretlerinin değil de, sîretlerinin maymunlaşması tarzında oldu.” diyorlar.

Nitekim, Cuma Sûresi'nde de:

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا

كَمَثَلِ الْجِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا

(الجمعة: ٥)

(Meselü'llezîne hummilü't-tevrâte sümme lem yahmilûhâ kemeseli'l-himâri yahmilu esfârâ) diye bir benzetme yapılıyor. “Allah’ın emrini telakkî ettikten sonra, kendilerine Tevrat indirildikten sonra, Tevrat’ın ahkâmına uymayanlar, üzerine kitap yükletilmiş merkeplere benzer, merkepler gibidir.” deniliyor. (Cuma, 62/5)

“Böyle bir benzetmedir, gönülleri benzemiştir, Allah’ın kahrına, mânevî cezasına uğramışlardır.” diyenler de var. Tabii, Elmalılı merhum diyor ki: “Bu çağın idrakine göre, böyle mânevî bir mesih yâni sîretlerinin, gönüllerinin maymunlaşması daha mâkul.”

Ama, İbn-i Kesir de tefsirinde diyor ki: “Öteki rivayetler daha kuvvetli, Cenâb-ı Hak bir insanı maymun haline getirmeye kadirdir. Bunlar üç gün maymun halinde kaldılar, üç gün sonra öldüler.” Çünkü yemek yiyemiyorlardı. Ve çoğalmasının da olmadığını belirtiyor.

Bizim Mekke’de bir kardeşimiz vardı. Taif’ten gelirken, Taif dağlarında arabalar durduğu zaman, maymunlar gelmişler kayalardan; bunlar ekmek filan vermişler.

Biz de Mekke-i Mükerreme’den Medine-i Münevvere’ye giderken geçen sene, baktık böyle yüzleri kırmızı, tüylü, kürklü, bayağı böyle güzel görünümlü maymunlar... Yolun kenarında bir aile şeklinde kalabalık on beş-yirmi tane gördük, şaşırdık. Çünkü ben hiç tahmin etmiyordum oralarda öyle bir şey olacağını. Durduk, geri geri geldik, gördük yâni.

Acaba o maymunlar bunların sülâlesinden mi?.. Kitaplarda yazıyor ki bunlar tenâsül etmediler, yâni nesilleri devam etmedi, üç gün sonra helâk oldular, öldüler, böyle bir ceza oldu.

e. Biz Onu İbret Cezası Yaptık

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا

وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ

(البقرة: ٦٦)

(*Fecealnâhâ nekâlen*) “Biz onu ceza, ibret cezası eyledik, (*limâ beyne yedeyhâ*) onun önündekilere, (*ve mâ halfehâ*) arkadakilere, (*ve mev’izaten li’l-müttakîn*) müttakîlere bir öğüt eyledik.” (Bakara, 2/66)

Şimdi burada izah edilmesi gereken iki üç husus var. Birincisi:

(*Fecealnâhâ*) “Biz onu eyledik.” Neyi eyledik? Yâni *hâ* zamiri o karyeye gidebilir; “O şehrin bu durumunu bir ibretli olay eyledik.” *mânâsına*. Yahut da buradaki zamir cezaya gider, yâni bu olaya gider: “Bu olayı ibretli eyledik.” Yahut da o maymunlara gider *hâ* zamiri. Yâni, o maymunları niye böyle eyledik?..

Ne eyledik? (*Nekâlen*) *Nekâl*, ceza demek ama, bu bağ *mânâsından* geliyor, bir şeyi bağlamak. Yâni, bir insanın yaptığı suç dolayısıyla, onu bağlayan bir ceza *mânâsına*, ibretli cezâ *mânâsına*. Başkaları tabii bu cezayı görünce, korkup onu yapmamaya kendilerini tuttukları

için nekâl denilmiş. Aslında bağ mânâsına o gelmiş. Ötekileri bağlıyor, o günahı işlemeye gitmekten tutuyor yâni, ceza demek. “Bir ibretli ceza eyledik bu olayı veya bu şehri veya bu maymunları; (*limâ beyne yedeyhâ ve mâ halfehâ*) öndekilere ve arkadakilere bir ceza eyledik.”

Şimdi bu öndekiler ve arkadakilerden maksad, o civardaki ve ötedeki kavimlere, beldelere, karyelere bir ceza eyledik mânâsına. Buradaki mekân kasdediliyor. Önlerindeki, yakınlarındaki, uzaklarındaki, arkalarındaki şehirler, bu olaydan, çevredekiler gördüler Allah’ın bu dehşetli cezasını. Onlara öyle bir ibretli ceza eyledik mânâsına.

Veyahut, o zamanki insanlara ve daha sonra gelecek insanlara... Çünkü bu olay tarih boyunca müthiş bir olay olarak, çok önemli bir olay olarak hep yazıldı. Bir ceza eyledik mânâsına. Tabii böyle demesinden de, gönülleri maymuna dönmüş olsa; böyle dünyada gönülleri herhangi bir hayvana sırtlana, kaplana, tilkiye, köpeğe, maymuna, hınzıra benzeyen çeşitli huylar dolayısıyla, onlar gibi sîretleri olan insanlar her zaman vardır.

Bu böyle herkes için ibret olması, bu olayın gerçekten maddeten olduğunu, yâni mecâzen değil de hakîkten olduğunu gösterir diyor İbn-i Kesir. Büyük bir olay ki: “Allah Allah, falanca bölgenin günahkâr ahalisi maymun haline getirilivermişler Allah tarafından!.. Üç gün sonra da helâk olmuşlar.” Önemli bir olay...

“Biz işte böyle, çevresindeki şehirler ve ülkeler için, veyahut o zamanki ve ondan sonraki insanlar için, bunu bir ceza eyledik; (ve mev'izaten li'l-müttakîn) ve sakınan müttakîler için de bir öğüt eyledik.”

Burada müttakîler derken, hem yahudi kavminden Allah'ın emrine itaatli, dindar, iyi kulluk yapan insanlar kastedilmiş olabilir; hem de müslümanlar kastedilmiş olabilir. Kıyamete kadar, Allah'tan korkan müttakî kullar için bu bir ibrettir. Cenâb- ı Hak, emrini dinlemeyen bazı insanları maymun ve hıncır haline döndürüvermiş diye bir öğüttür bu...

Bu müttakîlerden maksad, Ümmet-i Muhammed'dir. “Ey müslümanlar, bu sizin için bir öğüttür.” diye de rivayet ediliyor. Tabii öğüt, öğüt alana verilir. Biz de öğüdü alanlardan olmalıyız.

Peygamber SAS'den Ebû Hüreyre RA'ın rivayet ettiği bir hadis-i şerif var. Bu konuya uygun olduğu için, onu da okuyarak sohbetimizi tamamlayalım. Rasûlüllah SAS buyurmuş ki:²

لَا تَرْتَكِبُوا مَا ارْتَكَبَتِ الْيَهُودُ فَتَسْتَحِلُّوا

مَحَارِمَ اللَّهِ بِأَذْنَى الْحَيْلِ

(أبو عبد الله بن بطة عن أبي هريرة)

(Ve lâ tertekibû me'rtekebeti'l-yehûd)
“Yahudilerin irtikâb ettikleri, işledikleri günahları işlemeğe siz de kalkışmayın!

² İbn-i Batta, *İbtâlü'l-Hiyel*, c.1, s.47; Ebû Hüreyre RA'dan.

Öyle günahları siz de irtikâb etmeyin! (*Fetestahillû mehàrima'llàhi bi- edne'l-hiyel*) Hilelerin en aşağısıyla, Allah'ın haram kılmış olduğu konuları helâl ettiler onlar. Onlar gibi yapıp, Allah'ın haramlarını helâl hale getirmek için, böyle hileler düşünüp, uygulamayın!" diye Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş, yasak etmiş. Rivayeti de güvenilir bir hadis-i şerif.

O halde, müslümanlar olarak bu emre çok dikkat etmemiz gerekiyor. Yâni, Allah'ın bir emri var... Bu emri iyi anlamağa çalışmak, her müslümanın görevi vazifesi. Allah ne buyurmuş, acaba bu sözün altındaki mânâ nedir?.. Bu ayetteki hüküm nedir, maksad nedir?.. Tamam, bunu anlamak için çalışır, araştırır, sorar... Ama inceledikten sonra, Allah'ın ahkâmı belli olduktan sonra, onu uygulamamak için çeşit çeşit bahaneler ortaya atmak, işte böyle cezayı gerektirir.

Allah'ın emrini anladıktan sonra, ona güzelce uymak lâzım! Böyle yapanları Allah taltif eder. Ters hareket edenleri de cezalandırır.

Cenâb-ı Hak cümlemizi sevdiği, razı olduğu şekilde yaşayan, emirlerini tutan, böyle hileli yollara sapmayan, has, hâlis, hakîkî dindar, tertemiz müslümanlar eylesin... Her türlü yanılmalardan, şeytanın aldatmasından, aklın, nefsin hilelerinden, oyunundan; dünya menfaati duygularının emirleri, ahkâmı uygulamaktan bizi saptırmasından hepimizi korusun... Yolunda dâim eylesin...

Ömrümüzü rızasına uygun geçirip, dîn-i mübîn-i İslâm'a güzel hizmetler edip, müslümanlara faydeli olmayı nasîb eylesin... Ülkemizi güzelleştirmeyi, gül-gülistan yapmayı nasib eylesin... İnsanlara mutluluk götürmeyi nasîb etsin... Nice insanların gönlünü hoş edip, hayır duasını almayı nasîb eylesin... Nice açları doyurmayı, nice çıplakları giydirmeyi, niye nice yıkıkları âbâd etmeyi, virâneleri âbâdât eylemeyi nasîb eylesin...

Arkamızda hayırlı eserler bırakıp, hayrât ü hasenât bırakıp, sadakât-ı câriyat bırakıp, Rabbimizin huzuruna imtihanı başarmış olarak, sevdiği razı olduğu kullar olarak varmayı nasîb eylesin... Cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin... Peygamber Efendimiz'e ahirette Firdevs-i A'lâ'da cümlemizi komşu eylesin... *Bi-hürmeti esmâihi'l-hüsnâ ve bi-hürmeti habîbihî muhammedini'l-mustafâ...*

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..*

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

22. 06. 1999 - AVUSTRALYA

[Bütün TEFSİR DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü